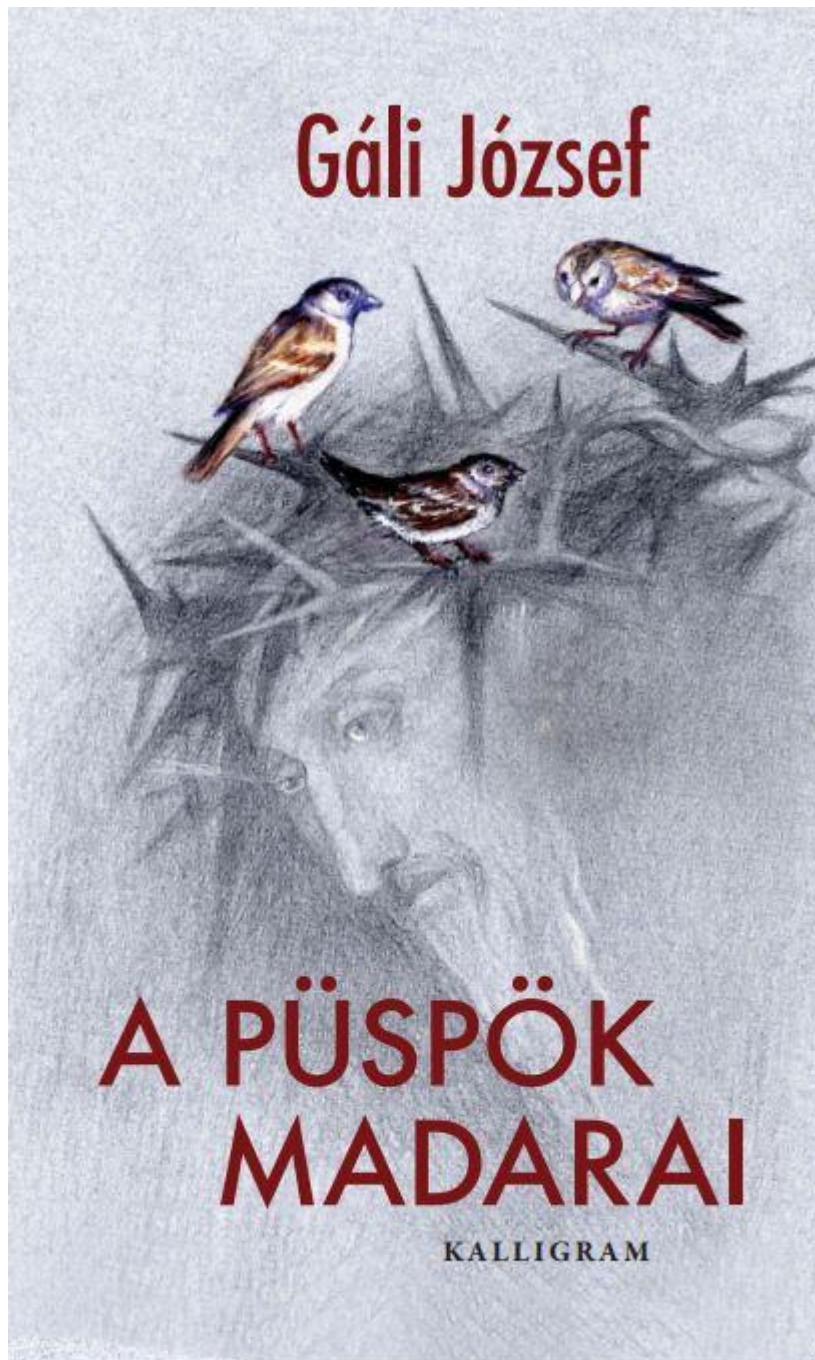


A PÜSPÖK MADARAI

ÍRTA: [PÁLYI MÁRK](#) - 2018-01-10

Egy könyv, amely egyszerre állít emléket a szovjetek által meggyilkolt Apor Vilmos püspöknek és az 1956 után kivégzett Angyal Istvánnak, az embermentő katolikusnak és a magyar szabadságért életét áldozó kommunistának?



Egy könyv, amelyben ott az 1956-os forradalmat kirobbantó színdarab, a *Szabadsághegy?* – Egy könyv, amelyben egyszerre idéződik föl egy egész család auschwitzi meggyilkolása és elevenednek meg a család átlagos, belső feszültségtől és torzulástól sem mentes hétköznapijai, mindez a kedélyes korszakokat jellemző gyerekkorok jelképei, az állatok tükrében. Föltűnik a vésztoi köztársaság, egy nagyon erős jelenetekben kibontakozó dráma az apa haláláért állt bosszúról, a politikai elégtételről és a történelmi kudarcról. Meg Rómeó és Júlia is, akik föltámadva, a huszadik században végül mégis inkább a válás mellett döntenek... A kedélyes gyerekkorból pedig kiemelkedik Szücs Imre, a szegény zsidó családból származó tehetséges fiú, aki túléli a háborút, de végül mozgássérültként megnyomorodva, mégis az államvédelmi hatóság állományában köt ki. Igen, ebben a könyvben minden benne van.

A Gyulán felnövekvő Gáli Józsefnek valóban Apor Vilmos volt a keresztapja, és valóban Auschwitzban ismerkedett meg a nála két évvel idősebb földijével, a kamasz Angyal Istvánnal, amikor Angyal megmentette őt a lengyel rabtársak gyilkos dühétől. Ő volt a „kellemetlen modorú nyurga”. Máskor a latrinába eresztették le fél napon át, hogy túlélje a szelekciót. Családtagjai közül, akikre gyerekként hol vágyakozott, hol fújtatott, egyedül ő maradt életben. Szíve és szeme ekkor már beteg volt. A Színművészeti Főiskoláról osztályidegenként kizárták és egy közértben dolgozott, első drámájára mégis József Attila-díjat kapott, így, immár munkáskáderként, visszavették. 1956. október 6-án, Rajk László újratemetésének estéjén mutatták be a Rákosi-korszakot bíráló színdarabját, a *Szabadsághegyet*. A nézők között Nagy Imre is ott ült. November 4. után illegális újságot szerkesztett. Halálra ítélték, de mindenki tudta, hogy ezt inkább a teljesen legálisan bemutatott *Szabadsághegynek* köszönheti. Még ekkor sem volt harminc éves. Végül megkegyelmeztek neki, a börtönőrök viszont teli liszteszsákokat cipeltettek vele és lezsídózták. Szabadulása után a legnagyobb német szerzők műveit fordította: Kafkát, Wedekindet, Schillert, Herman Hessét, Heinrich Böllt, Ödön von Horvathot, sőt még egy Ibsen-drámát is; Kafka életművének középponti elemét, *A törvény kapujában* is ő ültette át magyarra. 1968-ban orvosi műhiba miatt a klinikai halál állapotába került. Ötvenegy évesen, 1981-ben halt meg. Egyetlen kötete csak a halála után jelent meg, a drámái pedig ebben a kiadásban látnak napvilágot könyv alakjában először.

Tragikus életútja különös valóságértéket tulajdonít Gáli élete eseményeinek. Sűrű prózájában ennek az elemeit ragadja meg és tárja elénk olyan élesen és hétköznapien, hogy a legszélsőségesebb helyzetekben is otthon érezzük magunkat – akármilyen hihetetlen is –, és tudnunk kell, hogy mindez velünk is megtörtént és megtörténik. Hol van még egy könyv, amelyből nem csak az válik kitapinthatóvá, hogy Angyalnak, Gálinak és harmadik huncut szabadságharcos barátjuknak, **Eörsi Istvánnak** mennyire hasonló észjárása és szavajárása volt, hanem még Angyal szerelmi életét is páratlan történelmi hitelességgel követhetjük nyomon?

Gáli József A püspök madarai című könyvének bemutatójára 2018. január 17. szerdán délután 17 órára az Aurórába (VIII. kerület, Auróra utca 11.) kerül sor.